

EUSKARA IKASLE ERRETIRATUAK: INOIZ EZ DA BERANDU

Maidar Iantzi Goienetxe

Erretiratuak dira, ez dute lanerako behar, baina atea irekitzera animatu dira. Saltseroak dira, tematiak, hagitz aktiboak, eta talde kosmopolita osatu dute Durangoko AEKn; isiltzen ez den solasaldia, terapia ere baden irri etengabea... Euskara, eskola baino, familiatxo bat.

Abisatu gabe agertu eta ezustea eman die GAUR8k Durangoko euskara ikasle erretiratuei, eta eurek ere sorpresa polita eman diote irakasleari, hasierako urdurtasun eta beldurrak gainditu eta euskaraz mingaina askatu eta ederki dantzatzeko gai direla erakutsiz. Sorpresa tarta bat ere izan zitekeen, hala bota digu ikasle batek. Segur aski elkarriketa baino nahiago izanen zuten, baina pentsatzen jarrita, ez da irudi txarra Pinondo plazako AEKren egoitzan bizitutako esperientzia azaltzeko, hala atera baikara, zapore gozoarekin eta beteta.

Astelehena, goizeko hamarrek jotzear, Amaia Sarriñandia irakaslea atean dago, ikasleen zain. Oraindik ez da inor iritsi eta arraroa dela dio, normalean puntualak izaten direlako. Hara, badator lehena, Mari Carmen. Agurtu orduko poltsa zabaldu eta oparia eman dio Amaiari. Hurrengoa bizikletan dator, hurrengoa berotuta... «Zer, sukarra?», galdetu diote kideek. «Ez, ez, berotu egin naute». «Lasai...». Pixka bat kezkatuta gaude gu, ea nola hartuko gaituzten bat-batean koaderno eta argazki kamerarekin harrapatuta, baina denak erreportajerako prest azaldu dira hasieratik. «Dena euskaraz? Ai ama!», irriz.

«Aizu!» aldizkariak banatu eta berriketan hasi dira euren artean, isildu gabe, euskaraz. «Zer esan duzu?», galdetu du batek, eta gaztelaniaz segitu dute kontu kontari. Sarriñandiak agertu digunez, solas aunitz egiten dute euren artean eta joera izaten dute gaztelaniaz aritzeko, horregatik eskatua diote irakasleari berak beti euskaraz egiteko. Den-denek ez, baina taldeak sei urte daramatza euskara ikasten. Durangoko AEKn erretiratuen lau talde dituzte, 40 ikasle baino gehiago. Hiru irakasleren artean banatzen dituzte. Hasieran gutxi ziren, baina jendea animatzen hasi da eta gero eta gehiago dira. Irakasleak ere harrituta daude. Aurten, o-tik hasiko den talde bat dute. Berrizen ere 6-7 lagun batu eta orain hasi dira. Azterketarik prestatu beharrik ez dute; euren helburua komunikatzea da, hitz egitea, seme-alabekin, bilobekin, lagunekin... «Inoiz ez da berandu» dute lema. «Errepikatuko dugu, baina azkenean lortuko dugu».

«Oso bereziak dira», deskribatu ditu irakasleak ezagutuko ditugun lagunak. Adierazi duenez, bakoitzak bere istorioak ditu, baina badago feeling-a. Atetik sartzean temperatura neurtu behar du eta, sarri, prestatua duena gorde eta eskola bertze era batera bideratu. Orain guk desbideratuko ditugu ikasgaitik...

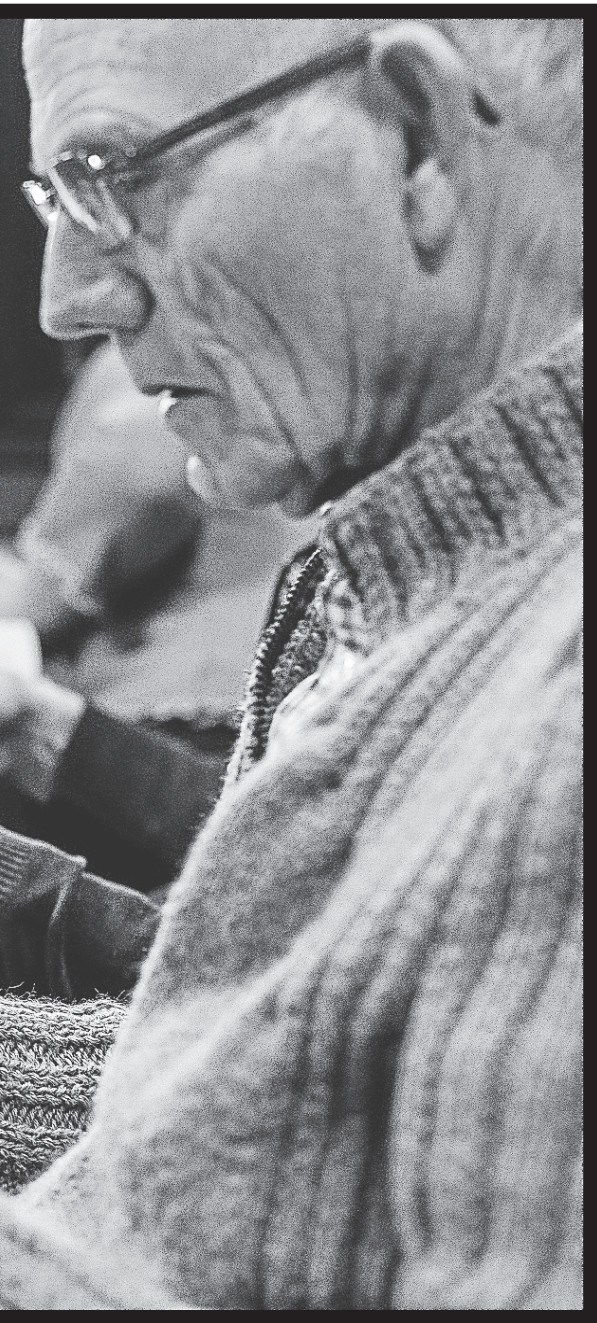

Ikasleak ariketa liburuarekin lanean, Durangoko Pinondo plazako AEKn. Lehenengo planoan, Desi markinarra. Aritz LOIOLA | ARGAZKI PRESS

Lehenik eta behin, bakoitzari bere burua aurkezteko eskatu diogu. Asunek, Arabako Errioxan jaioak, euskara gainditu gabe duen ikasgaia dela dio. Etxean bai seme-alabek bai bilobak badakitela kontatu du. Baina senarrak eta biek beti gaztelaniaz hitz egiten dute. Gizona Extremaduran jaio eta txikitan etorri zen Euskal Herrira. «Orain dela denbora pila bat euskaltegira joan nintzen, baina 3. mailan utzi egin nuen. Asko kostatzen zait euskaraz hitz egitea, nota altua eskatzen zidaten eta orduan utzi egin nuen»,

oroitu du. Orain, denbora gehiago duela aprobetxatuz, berriro heldu dio ikasketari. Aitortu duenez, seme-alabak eta biloba aspertu egiten ditu, mantso mintzatzzen delako. Gero ikasle aunitzen ahotan errepikatuko den ideia da familia asperztearena edo etxeko «pazientzia falta»rena. Irakurtzen hobeki moldatzearena ere bai.

«Durangon bizi naiz, euskara nire hizkuntza da eta horregatik saiatzen naiz ikasten», hasi da Maite. «Urte asko daramatzat, batzuetan oso nekatuta egoten

Goian, Amaia Sarrionandia,
Korrikako leloak dioen bezala,
ikasleak «euskAHALtzen» dituen
irakaslea. Behean, Mari Carmen.
Aritz LOIOLA | ARGAZKI PRESS

naiz, baina berriro saiatzen naiz... Eta he-
men nago berriro», adierazi du eta ikas-
kide guztiak barrez jarri ditu. Amama-ai-
titek bazekiten euskaraz, baina ez zieten
inoiz egin. Eta lanean, etxean, familiare-
kin... inoiz ez du euskaraz egin Maitek.
Orain ere ez, «giroa ez baita euskalduna».
Osakidetzan egiten zuen lan eta han ere
giro erdaldunean bizi izan zen, nahiz eta
jendea nahiko euskalduna izan.

Desiren kasua berezia da, Markina-Xe-
meindik etortzen delako Durangora, as-
telehen eta asteazkenero kotxez, euskara

ikastera. Hiru bilobak hemen bizi dira (laugarrena ere aurki jaioko da) eta be-
raiekin mintzatzeko, ikastea komeni zaio.
Durangarrek 12 euro soilik ordaindu be-
har dute ikastaroaren truke; Desik gehia-
go, baina Markina-Xemeingo Udalak
bueltatzen dio gero dirua. Galizian jaio
zen eta maisu lanpostua eskaini ziotela-
ko hartu zuen Lea-Artibairako bidea.

Consuelo Uruguaikoa da. «Kosmopoli-
tak gara!», bota du Desik. «Bera beti gua-
pa eta pozik», erran dute lagunek Con-
suelori buruz. «Ai, mugitu egin naiz!»,
atera zaio honi, ondoan argazkilaria klik
eta klak sumatuta. «Abisatu egin behar
zenuten...». «Zertarako? Astelehenetan ez
dago pelukeriarik», segitu dute irriz.

«Bueno, kontatu...», eskatu diogu. «Bai-
na euskararekin izan dudanez esperientzia,
ezta? Ez nire bizitza guztia...», berak ziri-
katzeari utzi gabe. Orain dela 50 urte bai-
no gehiago etorri zen Euskal Herrira eta
euskaraz hitz egin nahi du. Senarra eta
semea euskaldunak dira eta eurekin eta
lagunekin euskaraz egin nahi du. «Oso
pozik nago hemen, taldea oso jatorra da
eta ikasleak animatuta gaude».

Jose Mari taldeko euskaldun zaharra
da. Aitak ez zien etxean erdaraz egiten
uzten eta berari esker gorde du euskara.
Halere, familian ez du erabiltzen, zaha-
rrekin bakarrik, osaba-izebekin. Ohitura
hartzera etorri da AEKra, baita alfabetat-
zera ere, bere euskalkian ongi baina ba-
tuarekin galdu egiten da-eta. Irratia adi-
tzea gustatzen zaio, ongi mintzatzen
direnei entzutea.

Paki jaendarra txikitan etorri zen gure-
ra. «Orduan euskarari ez zitzaion garran-
tzirik ematen, baina asko gustatzen zait.
Orain denbora dut eta pausoa eman dut;
ea ikasten dudanez, bilobarekin hitz egite-
ko... Jolasean egiten dugu pixka bat». Za-
lantzati eta urduri abiatu du aurkezpena,
baina gero primeran egin du. «Pakik beti
dio ‘ez dakit’ eta gero begira!», aurpegira-
tu diote kideek.

GERRAREN ONDORIOAK

Biziak, zuzenak dira Mari Carmenen hi-
tzak. Badute beltz puntu bat, ona. Duran-
gon jaio eta bizi den emakumeak txikita-
tik izan zuen euskararekin harremana,
baina «zer ordu da eta txakurra kanpora»
soilik erraten omen zuen. Eta gurasoek
haurrek ez ulertzeko egiten omen zuten
euskaraz. «Gerrako kontuak...». Senarra
eta seme-alabak euskaldunak ditu eta eu-
rekin ikasi du. «Umeei beti egiten nien
euskaraz... baina beti aditz berdina!»,
esan du eta denak irrika jarri ditu. «Bilo-
bak egun batean esan zidan: zelako txar-
to egiten dozun euskaraz amama! Hain-

Amaia Sarrionandia, Asun, Maite
eta Consuelorekin. Irakasleak
azaldu duenez, bakoitzak bere
istorioak ditu, baina badago
feeling-a taldean. Atetik sartzean
temperatura neurtu behar du eta,
sarri, prestatutakoa gorde.
Aritz LOIOLA | ARGAZKI PRESS

beste erdara, hainbeste erdara... Beti? Be-
ti-beti ez, baina...». Mari Carmenen buru-
ko mina aditzak dira, ulertu ia dena egi-
ten du. «Denda batean sartu eta euskaraz
hasten naiz, baina gero *kieto parau!* Eta
umeeekin beti», azaldu du.

Haurra zela Arrankudiagatik Durango-
ra etorri zen Ana Marik ere oroitzen ditu
gaztetako lotsak eta beldurak. Eskolan
«baserritar» deitzea iraina zen. Herri er-
dian, Barrenkalen bizi ziren, erdaraz.
«Gurasoak euskaldunak ziren. Amak
txarto egiten zuen erdaraz, baina beti er-
daraz». Orain, Ana Mariren alaba ikasto-
lako irakaslea da.

Azken aurkezpena, Marilirena. Bilbon
jaioa eta 10 urterekin Durangora etorria
da. «Euskararekin lehenengo kontaktua
ezkondu nintzenean izan nuen, amagina-
rrebarekin. Gizona durangarra da, baina
Andaluzian, Katalunian... bizi izan zen
eta galdu egin zuen. Euskara gustatzen

**Durangoko AEKn erretiratuen lau talde dituzte, 40 ikasle
baino gehiago. Hasieran gutxi ziren, baina orain gero eta
gehiago. Irakasleak ere harrituta daude. Berrizen ere 6-7
lagun batu eta orain hasi dira**

**Azterketarik prestatu beharrik ez dute; euren helburua
komunikatzea da, hitz egitea, seme-alabekin, bilobekin,
lagunekin... Beren seme-alaba eta biloba guztiak
euskaldunak dira**

zait, euskalduna naiz, gaintitu gabe du-
dan ikasgaia da. Ikastolan, lonja batean,
gela txiki-txiki batean, han hazi zen nire
semea. Amaginarrebak esaten zidan: zer-
gatik ikastolara? Han ez du ikasiko... Eta
erantzuten nion: nik euskaraz ikastea
nahi dut». Hizketan ari dela geldiuoneak
egiten ditu Marilik, urduri jarri eta bloke-
atu egiten da. Gainera, ingelesezko hitzak
nahasten zaizkio, hizkuntza hau ere ikas-
ten ari baita.

ERREKONKISTA BENIDORMERAINO

Consuelok adierazi du, Amaiari keinu bat
eginez, irakasleek hitz egitera animatu
dituztela eta orain konfiantza handiagoa
sumatzen duela berak. «Etxean mintza-
tzen naizenean, zuzendu egiten didate,
baina desberdin, maitasun gehiagore-
kin».

«Emazteak esan dit masaje eskolan
euskaraz hitz egiten duzula eta ongi ari-
tzen zarela», komentatu dio Denisek.
Gazteak kalean euskaraz asko entzuten
dituztela eta poz handia hartzen duela
ere agertu dute. «Bilbon ere bai!», adiera-
zi du batek emozionatuta. «Eta Haron...»,
besteak. «Eta Benidormen!», irakasleak.
Errekonkista.

Gaur egungo etorkinen umeak zeinen
ongi ikasten ari diren aipatu du uruguai-
tarrak. «Esponjak bezalakoa da; guk,
aldiz, beste kezka batzuk ditugu. Ez zaigu
asko gelditzen garunean». Barreak berriz.

Hagitz aktiboak dira taldekideak: lite-
ratura, masajea, ingelesa, kantua, ehozi-

ri-lana, belarrak... Jakintza ugari jorratzen dute. Mari Carmenek kremak egiten ditu. «Eman zenidan ukendua, oso ona!», eskertu dio Consuelok. «Zerez egina dago?», jakin nahi izan dute besteek. «Haurrarentzat erosi behar dizut», Amaiak. «Erosi ez, hartu», Mari Carmenen erantzuna.

Batzuetan, umeak baino okerrago portatzen direla aurpegiratu die irakasleak: «Klasean sartu eta sekulako iskanbila». Batzuetan, energia guztia xahutzen diotela dio. «Gogorra eta jenio txarrekoa» dela erranez erantzun diote, «baina irakasle ona». Denetariko gaiez aritzen dira berriketan eta primeran pasatzen dute. Etortzen ez direnean ez da gogo faltagatik izaten, etortzeko «irrika» izaten dute. Taldea hagitz batuta dago eta berriki udal euskaltegira bidali nahi izan dituztenean AEKn jarraitzeko borrokatu dira. Momentuz, lortu dute helburua.

Eskolaz gain, ekintza ugari egiten dute elkarrekin: bazkariak mendian edo txokoan, paella jatea sanfaustotan, urtebetetze ospakizunak... Harreman ona dute eta ez dute aitzakiarik behar.

DESI, ESTOLDAN DESAGERTUTA

Norbait adinaz solasean hasi da, Desi 78 urtekoa dela taldeko zaharrena... Eta beherala agindu digute: «Egunkarian ez dadila adinik agertu!». Desiz ari direla, taldearen izaera ongi deskribatzen duen pasadizo bat etorri zaie gogora eta bat-batean gainera etorri zaizkigu begirada

Ikasle taldeak WhatsApp taldea dauka eta euskara praktikatzeko baliatzen du. Argazkian, telefono zerrenda errebasatzen.
Aritz LOIOLA | ARGAZKI PRESS

«Umeei beti egiten nien euskaraz, baina beti aditz berdinak», esan du Mari Carmenek eta denak irrika jarri ditu. Aditzak dira bere buruko mina. «Denda batean sartu eta euskaraz hasten naiz, baina gero 'kieto parau'!»

Hala leporatzen omen diote Desiri: «Baina, baina zuk 20 urte gutxiago bazenitu bezala pentsatu eta jarduten duzu!». «Eta, txarra al da hori?», erantzuten die markinarrak. Hona bere errezeta: beti lan eginez eta aktibo bizitzea

eta hatz guztiak: «Hori bai, agertu dadila!».

Hor doa: behin batean, ikaskideak kalean zeudela, bat-batean Desi estolda zulo batean desagertu zen. Desagertu, desagertu... erabat ez, baina tapa gaizki jarrita zegoen eta hondoratu egin zen gizona. Talde osoa udaletxera joan zen, deklaratzera eta salaketa jartzera. Bueno, horren aurretik galtzak erostera lagundu zioten, erabat zikindu baitzitzaizkion, baita ambulatorkia ere, hankan zauria baitzuen. «Ze galtza politak erosi genizkizun!», erran diote kideek Desiri. Ederra izan zen elkartasuna: «Desi, goazen udaletxera», lagunek. «Ez», berak. «Bai, bai, bai», kideek. «Desi, goazen ambulatorkia». Berak ezetz eta lagunek baietz.

Xehetasun bat: urrian izan zen eta oraindik ez diete ordaindu. Ordaina jasotzean egingen duten afari

ederrarekin –edo bazkaria, hobeki, baten batek zehaztu bezala– amesten hasi dira.

Gertakari haren ondotik, kideen elkartasuna gorai patuz artikulua bat idatzi zuela kontatu du Desi. Eta Consuelok, natural-natural, bere burutazioak plazaratu ditu: «Pena da, denok telefono mugikorra izanik, argazkirik egin ez izana. Hala, froga garbia izango genuen. Norbait erortzen den hurrengoan...». Barrez lehertzekoa da Consuelo.

WHATSAPPEN TIKI-TIKI

Denek dute sakelako telefonoa, bai, baita WhatsApp ere. Eta administratzailea, asmatu duzue, taldearen lokarri den urugaitarra. «Nabaritzen da Mari Carmenek noiz bukatu dituen eginbeharrak...», aipatu dute lagunek. «Asko gustatzen zait WhatsApp, asko», aitortu du honek. Tiki-tiki ibiltzen dira, egun osoan, baina, nabarmendu dutenez, «gauza inportanteak» jartzen dituzte, adibidez: norbaitek ezin duela klasera etorri. Euskara praktikatzeko ere balio die, Desi dena euskaraz idazten du eta hitz berriak ikasten dituzte. Esaterako, *ikaskide*.

Halaxe, kontu kontari, klaseko bi orduak ustekabeen pasatu dira eta ikasleak mugikorrari begiratzen eta gauzak biltzen hasi dira. Bakoitza bere eginbeharretara doa, baina aitzinetik Desi elkarrizketa egin bitartean paper batean idatzi duen agur poema irakurri du.

Antolatzen ari diren ekimen batzuen berri emateko helbide elektronikoa hartu ondotik, alde egin dute. Solas egiten genuen bitartean ariketa liburuekin lanean aritzeko tarteak ere hartu dute ikasle saiatuek. Isildu da etengabeko solasaldia, barreak bezala, eta pentsatu dugu baietz, Amaia Sarrionandia irakasleak arrazoi duela, energia aunitz xurgatzen dutela.

«Kasualitatez», Durangoko Udalaren eskariz, «beldur pixka batekin» hasi zen abenturak sei urte bete ditu eta aitzinera doa, gero eta ikasle gehiagorekin, gainera. «Oso gustura gabiltza –baieztatu du Amaiak–. Aurten ia-ia galdu egin ditugu, udal euskaltegira eraman nahi zituztelako, baina presioa egin dute eta momentuz hemen daude. Udalak diruz laguntzen du ikastaroa». Azaldu duenez, gramatika lantzen dute, irakurketa, eta, batez ere, komunikazioa euskaratik harago doala eta inoiz ez dela berandu erakusten duen ikasketa honetan.

Hala leporatzen omen diote Desiri: «Baina, baina zuk 20 urte gutxiago bazenitu bezala pentsatu eta jarduten duzu!». «Eta, txarra al da hori?», erantzuten die markinarrak. Hona bere errezeta: «Inportantea beti lan eginez eta aktibo bizitzea da».